

Напрямів корисної дії публічної бібліотеки в громаді безліч. Бібліотека повинна визначити пріоритети в своїй діяльності в залежності від потреб, інтересів та можливостей членів громади, передбачати суспільний розвиток громади. Послуги бібліотеки мають постійно удосконалюватися і змінюватися з урахуванням змін у структурі зайнятості населення, демографічних показниках, засобах комунікації, соціокультурному оточенні.

Успішна діяльність публічних бібліотек України в місцевих громадах висвітлюється на блозі Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого «Публічна бібліотека об'єднаної територіальної громади» (<http://oth.nplu.org/>).

Література

1. Богуш Т. Професійна рефлексія – запорука успішної діяльності публічних бібліотек в умовах децентралізації / Т. Богуш // Методична служба: індикатор та імпульс інноваційної культури в умовах децентралізації : матеріали VI Всеукр. шк. методистів, 27–30 листоп. 2017 р. / МОН України, Нац. б-ка України ім. Ярослава Мудрого ; уклад. Т.Богуш. – Київ, 2018. – С. 85–92.
2. Реформа децентралізації і публічні бібліотеки : зб. матеріалів / МОН України, Нац. б-ка України ім. Ярослава Мудрого ; уклад. Н. Розколупа, Т. Богуш. – Київ, 2018. – 104 с.
3. Розколупа Н. І. Районні бібліотеки і реформа децентралізації / Н. І. Розколупа // Бібліотечна планета. – Київ, 2017. – № 4. – С. 6–7.
4. Синиця Н. Вплив зовнішніх факторів на організацію та розвиток бібліотек в умовах ОТГ / Н. Синиця // Бібліотечна планета. – Київ, 2017. – № 4. – С. 8–10.

УДК 02:[608.7:659.3]:177

ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Воскобойнікова-Гузєва Олена Вікторівна

завідувач кафедри бібліотекознавства та інформологія інституту журналістики,
доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник,
Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна,

Росінська Олена Анатоліївна

заступник директора інституту журналістики,
кандидат філологічних наук, доцент,

Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна

Проблема етики професійної діяльності у журналістиці та інформаційній діяльності, питання стандартів медійного продукту є таким, що активно обговорюється на науковому та практично-прикладному рівнях. Це питання, зокрема, висвітлювалося в роботах В. Різуна, І. Михайлина, В. Іванова, В. Шкляра, О. Кузнецової, В. Васильківського, В. Здоровеги, О. Кутовенко. Чітке розуміння журналістських стандартів та критеріїв їх оцінки є визначальним у професійній діяльності й, відповідно, підготовці журналістів, оскільки, як зазначає О.Кузнецова, «журналістська етика має специфічне завдання – формувати самосвідомість, поведінку, творчість, стосунки журналіста відповідно до ідеальних етичних вимог, норм, етикетних правил та навчити їх самостійно робити правильний моральний вибір, що базується на гуманістичному критерії морального вибору демократичного журналіста й підтверджують прикладний характер журналістської етики» [1, с. 28].

Як зазначає В. Фолькер, «у всьому світі асоціації видавців чи журналістів або окремі медійні компанії розробили програмні документи зі стандартами доброчесної діяльності журналістів» [2, с. 372]. Сформовано низку етичних принципів для журналістів, які стосуються почуття відповідальності при виконанні суспільної місії, незалежності у висвітленні подій, поваги до істини, правильного отримання і передавання інформації, виправлення помилкових публікацій, дотримання конфіденційності, поваги до приватної та інтимної сфери, захисту миру і прав людини, відмови від дискримінації націй, рас і релігій тощо.

Для фахівців інформаційно-бібліотечної сфери основні морально-етичні норми професійної діяльності базуються на усвідомленні фахівцем своєї відповідальності по відношенню до особистості й суспільства, дотриманні загальнолюдських принципів моралі, гуманізму, плюралізму думок, поваги до особистості як вищої цінності суспільства, незалежно від її соціального стану, віросповідання, національності, статі, віку, політичних поглядів тощо. Важливою складовою етики інформаційного

обслуговування є захист персональних даних користувачів і партнерів, забезпечення конфіденційності інформаційного обслуговування в бібліотеках та архівах.

Поняття етики інформаційного обслуговування, етика журналістської діяльності тісно пов'язані із поняттям інформаційної культури, що доведено результатами асоціативного експерименту, проведеного 2018 р. в Київському університеті ім. Бориса Грінченка. При проведенні дослідження з використанням методу асоціативного експерименту з виявлення відповідей-реакцій на поняття «інформаційна культура», у якому брали участь студенти Інституту журналістики Київського університету ім. Бориса Грінченка (100 осіб, віком від до 20-22 (96 %) до 35-45 (4 %) років, серед них – чоловіків – 15, жінок – 85), було визначено п'ять груп основних тематичних асоціацій. Зокрема, інформаційна сфера (три пріоритетних поняття – *інформація* (18), *інформаційна діяльність* (15), *інформаційне суспільство* (12)); освітнє середовище, навчання (пріоритети – *грамотність* (26); *розвиток / саморозвиток* (17); *знання, освіта* (14)); професійна діяльність журналіста (*журналістська етика* (9); *якість інформації* (4); *фактчекінг* (2)); етичні аспекти комунікації та інформації (*етика* (9); *етикет* (4); *безпека* (4)); *толерантність* (4); широка ментальна сфера: *інтелект* (7), *інтелектуальний розвиток* (4), *обізнаність* (5), *книга* (2), *культура* (7), *національний культурний аспект* (1), *слово* (2), *бібліотека* (2). Таким чином, можна зробити висновок, що студенти Інституту журналістики цілком усвідомлюють нерозривний зв'язок інформаційної культури й безпеки із дотриманням професійних стандартів та принципів журналістської та інформаційної етики.

Було простежено певні відмінності в асоціативному сприйнятті словосполучення-стимулу представниками різних спеціальностей. Зокрема, магістри спеціальності «Журналістика», «Медіа-комунікації» передусім пов'язували інформаційну культуру з поняттями професійної діяльності, даючи можливість про проведення дослідження сформулювати згадану вище тематичну групу «професійна діяльність журналіста», оскільки пов'язують інформаційну культуру з якісним контентом, поданням перевірених фактів, грамотною роботою з інформацією. Зокрема, можна виділити такі реакції на поняття-стимул: *журналістська етика* (9); *якість інформації* (4); *фактчекінг* (2); *медіаспоживач* (2); *якість контенту* (2); *фейки* (2); *інформаційне повідомлення* (1); *інформаційний шум* (1); *інформаційна інтоксикація* (1); *формування інформаційного запиту* (1); *актуальність для аудиторії* (1), *професійні кадри* (1), *відмежування фактів від коментарів* (1) тощо. Показово, що реакція «журналістська етика» є найбільш частотною.

Серед реакцій на поняття-стимул можна виділити окрему групу, що пов'язана із журналістською етикою та етикою інформаційної діяльності: *етика* (9); *етикет* (4); *безпека* (4); *толерантність* (4); *ввічливість* (3); *принципи* (2); *вихованість* (2), *чесність* (2), *доброчесність* (2), *відповідальність* (2), *повага* (2), *цінності* (2), *коректність* (1), *порядність* (1), *етичність* (1).

Магістри спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» при опитуванні не демонстрували відокремлення поняття «інформаційної культури» від етичної сфери, оскільки специфіка їхньої сфери діяльності та особливості вимог до підготовки передбачають нерозривність цих понять. Під час підготовки майбутніх фахівців спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» тема етики інформаційної діяльності здебільшого розглядається у межах таких дисциплін як «Інформаційне обслуговування користувачів бібліотек, архівів, інформаційних центрів» та «Інтелектуальна свобода та доступ до інформації» і базується на основних положеннях Кодексу етики ІФЛА для бібліотекарів та інших інформаційних працівників, правилах мережевого етикету.

Для цієї групи респондентів також характерними стали асоціації, пов'язані із загальним уявленням про інформаційне середовище та інформаційну безпеку, а також якість інформації: *грамотність* (26), *інформація* (18), *інформаційна діяльність* (15), *інформаційне суспільство* (12); *освіта / освіченість* (7); *інформаційні технології* (6); *комунікація* (5); *інформаційне середовище / інфосфера* (3); *доступ до інформації* (3); *інформаційна безпека* (2); *доступ до знань* (2); *медіаосвіта* (2); *оцифрування знань* (1).

Таким чином, магістри Інституту журналістики Київського університету ім. Бориса Грінченка демонструють глибоке усвідомлення зв'язку своєї професійної діяльності в сфері інформації з поняттями професійної етики, що є гарантією реалізації інформаційної культури та дотримання інформаційної безпеки.

Література

1. Кузнецова О. Д. Ціннісно-орієнтаційна, регулятивна функції журналістської етики / О. Д. Кузнецова // Морально-етичний дискурс сучасних ЗМІ в координатах викликів доби: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Буча, 2016. – С. 27–30.
2. Фолькер В. Журналістика газет і журналів / В. Фолькер. – Київ : Центр вільної преси, 2017. –